

Deurne ondersteunt jeugdzorg met hippisch behandelplan

De feedback van een paard

Op de Nederlandse Hippische Beroepsopleidingen (NHB) van Helicon in Deurne werken jongeren met ernstige gedragsproblemen aan hun ontwikkeling. Ze doen dat met behulp van paarden. Die spiegelen namelijk feilloos het gedrag dat de jongeren zelf vertonen.

Meisje belooft het paard voor de prettige samenwerking tijdens het rijden

Carolien is bang voor paarden. Als zij een paard benadert dan reageert het paard angstig en achterdochtig. Patrick denkt dat hij een paard kan temmen met een ruwe behandeling. Ook hij krijgt zijn eigen houding terug en er ontstaat een gevecht tussen hem en het paard. Paarden zijn spiegels van onszelf. Ze laten direct zien wat er in je omgaat. Ze reageren op je lichaamstaal en niet op wat je anderen met woorden probeert wijs te maken.

Met dit gegeven zijn BJ Brabant, een zorginstelling voor jongeren, en NHB Deurne aan de slag gegaan om een programma op te zetten voor jonge mensen met gedragsproblemen.

BJ Brabant staat voor Bijzonder Jeugdwerk Brabant, een organisatie die zich inzet voor jongeren met (zeer) ernstige gedragsproblemen. Dat zijn bijvoorbeeld kinderen die het contact met de ouders zijn kwijtgeraakt. Veelal hebben de ouders weinig vat op hun kinderen. Dit kan te maken hebben met pedagogisch onmacht. Maar het kan ook komen door het karakter van de kinderen of omdat er sprake is van psychiatrische problemen in de ontwikkeling. Bij de behandeling draait het om het aanleren van structuur en het opbouwen van zelfvertrouwen, zelfredzaamheid en verantwoordelijkheidsgevoel. Ook een opleiding en het aanleren van een zinvolle vrije tijdsbesteding kunnen onderdeel zijn van het behandelplan.

Toen BJ Brabant in 2005 voor het eerst te maken kreeg met meisjesgroepen, moest het daarvoor een zinvol vrijetijdsprogramma vinden. De instelling klopte aan bij NHB Deurne. Daar kregen de meiden de kans om de wereld van de paarden te ontdekken. Al snel bleek dat bij deze meiden, eerder dan verwacht, een doorbraak in de behandeling plaats had. Dat was de aanleiding om het vrijetijdsproject om te bouwen naar een behandelproject.

Liever pit dan lief

In het schooljaar 2006/2007 namen drie groepen van zes jongeren deel aan zo'n traject. Daarvoor kwamen ze gedurende 14 weken een dagdeel naar de school in Deurne. Hun eigen hulpvraag, waarmee ze bij BJ Brabant aanklopten, is leidraad

voor het paardenprogramma. De jongeren formuleren korte termijndoelen die hen helpen om hun lange termijndoelen te realiseren. Voor iemand die moeilijk gezag kan accepteren kan dat bijvoorbeeld zijn: "Ik kan vijf momenten op de dag aanwijzen waarop ik gezag kan accepteren." De instructeur vertaalt vervolgens deze korte termijndoelen naar activiteiten met het paard. Onder toezicht van de instructeur komt de jongere in de gelegenheid om met het paard te communiceren en zo zijn doelen te realiseren. Aan het einde van de dag evalueren instructeur en deelnemer samen in hoeverre die activiteiten effect hebben op het gedrag van de jongere. NHB Deurne rapporteert de bevindingen wekelijks naar BJ Brabant.

Om mee te doen aan het traject hoeven de deelnemers geen paardengek te zijn, maar ze moeten wel graag willen werken met paarden. Bij daadwerkelijke weerzin of desinteresse is deelname niet zinvol. Ook voor de instructeurs van NHB Deurne is enthousiasme, gedrevenheid en flexibiliteit een eerste vereiste om successen met deze jongeren te halen. Daarnaast moeten ze natuurlijk rijtechnisch vakkundig zijn en gemakkelijk de leerstijl van de jongeren in kunnen schatten. En, specifiek voor deze doelgroep, ze moeten in staat zijn om te gaan met de verschillende gedragsproblemen.

Behalve twee instructeurs was er bij elk groepje van zes jongeren een begeleider van BJ Brabant aanwezig. Deze hield zich wat meer op afstand om op die manier de vordering van de jongere goed in de gaten te houden. Deze begeleider had ook een belangrijke rol in de communicatie tussen BJ Brabant en NHB Deurne. Maar de belangrijkste factor in het hele traject waren natuurlijk de paarden zelf. Een lief, trouw, maar sukkelig dier geeft niet de snelle, spiegelende reactie die voor de jongeren zo belangrijk is.

Deurne zocht daarom levendige paarden voor ze uit. En mocht het er al te levendig aan toe gaan, de jongeren droegen bij alle paardenactiviteiten cap en laarzen, voor hun eigen veiligheid.

Zorg voor het tuig

Na drie groepen met in totaal 18 deelne-

mers kunnen BJ Brabant en NHB Deurne de eerste conclusies trekken. Nogal wat jongeren hebben moeite om gezag te accepteren. Ze komen liever in verzet en doen datgene wat je juist niet wilt dat ze doen. Doordat de instructeur aanwijzingen geeft, boekten de jongeren snel resultaat en konden zo veilig met het paard werken. Zo ervaren ze dat het aanvaarden van gezag en instructie kan helpen om iets gedaan te krijgen. Probleemgedrag komt ook vaak voort uit een gebrek aan zelfvertrouwen. Dat uit zich bijvoorbeeld in hard roepen en 'bluffen'. Maar door gewoon zichzelf te zijn en zich open te stellen kregen de jongeren veel gemakkelijker contact met het paard. Zo leerden ze dat ze op zichzelf konden vertrouwen. Ook bij het overwinnen van angst kregen de jongeren meer zelfvertrouwen.

Tijdens het traject leren de jongeren hoe ze een paard op een normale manier kunnen benaderen. Maar het paard reageert ook wanneer de jongeren naar anderen te grof zijn in hun lichaamstaal of te veel stemvolume gebruiken. Zo leren ze dus ook correct omgaan met de andere jongeren en de instructeurs. En ze leren verantwoordelijkheid nemen. Voor elkaar, waar het gaat om de veiligheid. Maar ook voor het tuig, het zadel en de poetsspullen.

Elke middag was er dezelfde indeling van het programma en was er een duidelijke structuur in de omgang met de paarden. De jongeren namen deze structuur over in de benadering met de paarden.

Tot slot bleek het paardenproject, door het werken met de paarden en lekker met de handen bezig zijn, een zeer geschikte en waardevolle vrijetijdsbesteding.

De conclusie mag zijn dat het project voldoet aan de verwachtingen van BJ Brabant. Samen met NHB Deurne werkt het alweer aan een vervolg. □

Muis Schreuder studeerde af op dit onderwerp aan Stoas Hogeschool, hbo-opleiding Docent/trainer Paardensport.